

CYNGOR SIR YNYS MÔN		
Adroddiad i:	Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio	
Dyddiad:	14 Mai 2026	
Pwnc:	Adroddiad Yswiriant Blyneddol 2025-26	
Pennaeth Gwasanaeth:	Marc Jones Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) a Swyddog Adran 151 MarcJones@ynysmon.llyw.cymru	
Awduron yr Adroddiad:	Marion Pryor Pennaeth Archwilio a Risg MarionPryor@ynysmon.llyw.cymru	Andrew Lewis Swyddog Yswiriant ac Atal Twyll AndrewLewis@ynysmon.llyw.cymru
Natur a Rheswm dros Adrodd: Mae Cylch Gorchwyl y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn nodi'n glir bod yn rhaid i'r pwyllgor dderbyn adroddiad sicrwydd blyneddol ynglyn â'i drefniadau yswiriant (3.4.8.7.3) wrth ystyried fframwaith sicrwydd y cyngor yn ehangach (3.4.8.7.1). Mae'r adroddiad yn darparu gwybodaeth i'r pwyllgor ynglyn â'r modd y mae'r cyngor yn rheoli ei ddarpariaeth yswiriant a'r heriau wrth symud ymlaen.		

1. Cyflwyniad

1.1 Mae'r adroddiad yn nodi trefniadau sicrwydd y cyngor, a hanes colledion diweddar ar gyfer y prif feysydd risg sydd wedi'u hyswirio. Mae'r adroddiad hefyd yn darparu gwybodaeth ynglyn â'r heriau wrth symud ymlaen.

2. Argymhelliad

2.1 Bod y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn nodi'r tueddiadau ac ystyried y mesurau lliniaru sydd wedi'u hamlygu yn yr adroddiad hwn.

Adroddiad Yswiriant Blynyddol 2025-26

Ebrill 2026

Marion Pryor BA MA CMIIA CPFA ACFS

Andrew Lewis BA IRRV (DIP) ACFTech

Cynnwys

Cyflwyniad _____	1
Strwythur Yswiriant _____	2
Darpariaeth Bresennol _____	3
Crynodeb Hawliadau _____	4
Cofnod o hawliadau a thueddiadau _____	5
Hawliadau Atebolrwydd Cyflogwyr _____	5
Hawliadau Atebolrwydd Cyhoeddus _____	5
Hawliadau Modur _____	5
Hawliadau Eiddo _____	6
Hawliadau Cyn 2021 _____	6
Heriau a Chyfleoedd _____	7
Atodiad A - Crynodeb Hawliadau _____	9

Llun clawr: Bae Trearddur yn ystod Storm Éowyn (24 Ionawr 2025), pumed storm tymor 2024-25

Cyflwyniad

Mae'r cyngor yn caffael yswiriant i'w amddiffyn yn erbyn risgiau. Y prif bolisïau yswiriant mae'r cyngor yn eu caffael yw:

- **Anafiadau (atebolrwydd cyhoeddus a chyflogwr)**
- **Eiddo**
- **Moduron**

Mae **polisïau atebolrwydd cyhoeddus** ac **atebolrwydd y cyflogwr** yn indemnio'r cyngor yn erbyn costau ac iawndal mae'n atebol i dalu pan fydd aelod o'r cyhoedd, busnesau neu weithwyr yn cyflwyno hawliadau o ganlyniad i ddifrod, anafiadau neu salwch sy'n codi o ganlyniad i esgeulustod y cyngor.

Mae'r polisïau **eiddo** yn digolledu'r cyngor am ddifrod i'w adeiladau a'u cynnwys yn dilyn difrod a achosir gan beryglon penodol e.e. tân, storm ac yn cynnwys yswiriant amhariad ar fusnes.

Mae yswiriant **modur** yn indemnio'r cyngor yn erbyn difrod neu anafiadau a achosir i drydydd parti gan gerbydau'r cyngor ac mae'n digolledu'r cyngor am ddifrod i'w gerbydau.

Mae polisïau eraill yn cynnwys **Indemniad Swyddogion, Trosedd, Esgeulustod Proffesiynol, Atebolrwydd Llogwyr a Peiriannau Contractwyr**.

Mae polisïau ar waith ar gyfer **Morwrol, Terfysgaeth a Chelf Gain**.

Mae'r holl hawliadau'n cael eu trin yn fewnol i ddechrau (casglu adroddiadau gan wasanaethau) cyn cael eu trosglwyddo i'n darparwyr yswiriant. Mae [ffurflen gais](#) ar gael ar wefan y cyngor fel bo hawlwyd yn gallu gwneud hawliad.

Strwythur Yswiriant

Mae'r cyngor yn defnyddio cyfuniad o **hunan-yswiriant** ac **yswiriant allanol** i fynd i'r afael â goblygiadau ariannol y risg. Mewn rhai achosion, er bod y cyngor wedi trefnu yswiriant allanol, mae'n hunan-yswirio canran fawr o'r hawliadau sydd wedi eu talu drwy ddewis talu swm **cychwynnol** mawr ('excess'). I leihau'r risg ariannol mae'r Cyngor wedi negodi arhosfa agregau (cap) ar y polisiau hyn; unwaith mae hwn yn cael ei gyrraedd mae'r yswiriwr yn talu unrhyw hawliadau pellach.

Ers 1 Hydref 2017, mae'r swm cychwynnol ('excess') ar gyfer y prif bolisiau fel â ganlyn:

Polisi	Swm Cychwynnol
Anafiadau (atebolrwydd cyhoeddus a chyflogwr)	£52,500
Moduron	£1,000
Eiddo - ysgolion	£25,000
Eiddo – Adeiladau Cyffredinol a Thai	£10,000
Eiddo – Mân ddaliadau a Masnachol	£2,500

Mae hunan ariannu colledion yn rhan o agwedd gyffredinol y cyngor tuag at reoli risg. Mae'n darparu mwy o gymhelliant i ddelio â risg yn fwy effeithiol o gofio bod unrhyw ostyngiad mewn hawliadau o fudd uniongyrchol i'r cyngor. Mae hefyd yn lleihau'r premiwm sy'n daladwy ac atebolrwydd y cyngor ar gyfer Treth Premiwm Yswiriant (sydd ar hyn o bryd yn 12%¹).

Er mwyn cwrdd elfen hunain yswiriant unrhyw hawliad, mae'r cyngor wedi sefydlu Cronfa Yswiriant mewn Arian Wrth Gefn wedi ei Glustnodi a Chyfrif Darpariaeth Yswiriant. Tra ei bod hi'n bwysig sicrhau bod y Gronfa Yswiriant yn cynnwys adnoddau digonol i gwrdd â'i rwymedigaethau, mae yna hefyd gost cyfle i gynnal gwell cydbwysedd na sydd angen.

Er mwyn sicrhau bod y Gronfa yn ddigonol i gwrdd â chostau ei hawliadau ond nad yw'n cynnwys gormod o arian wrth gefn, bydd y Rheolwr Archwilio a Risg, gyda'r Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) a'r Swyddog Adran 151, yn adolygu'r Gronfa bob blwyddyn.

---

¹Cynyddodd treth premiwm yswiriant o 6% i 9.5% ym mis Tachwedd 2015, i 10% yn Hydref 2016 ac ar 1 Mehefin 2017, i 12%.

Darpariaeth Bresennol

I sicrhau bod y cyngor yn gallu gwneud defnydd llawn o'r farchnad yswiriant, cafodd brocer yswiriant ei gontractio gan ddefnyddio ymarferiad caffael drwy 'Yorkshire Procurement Organisation'² (YPO). Mae broceriaid yswiriant yn chwarae rôl allweddol wrth gaffael yswiriant am eu bod yn arbenigwyr llawn amser, gyda sgiliau proffesiynol i ymdrin â busnesau yswiriant. Cafodd Marsh ei benodi, a darparodd arbenigedd a gwybodaeth am yswiriant a gwerth am arian mewn dylunio rhaglenni yswiriant.

Ar y cyd â Marsh, cynhaliwyd ymarfer tendr cynhwysfawr yn 2024, gan ddefnyddio Yorkshire Procurement Organisation, a denwyd dyfynbrisiau gan dri darparwr. Yn dilyn ymarferiad gwerthuso, dyfarnwyd y contract 3 mlynedd i Zurich Municipal (ZM), y darparwr cyfredol, oedd yn cynnwys gosod polisiâu Anafiadau, Eiddo, Moduron, Troseddol, Damweiniau Personol a Theithio. Daeth y Cytundeb Tymor Hir i rym ar 01/10/2024. Mae'r estyniadau dwy flynedd i'r contract hwn ar gael ar 01/10/2027 a 01/10/2029.

Amlygodd y broses dendro fod elfennau o'r symiau yswiriedig a ddarparwyd wedi dyddio. Mae'n ddyletswydd hanfodol fod y darparwr polisi yn sicrhau bod y symiau yswiriedig yn cynrychioli'r costau adfer cyffredinol yn cynnwys yr holl elfennau o ddymchwel, clirio, ffioedd penseiri, costau cynllunio ac adeiladu. Gall symiau anghywir sydd wedi'u hyswirio gael effaith sylweddol ar setliadau hawliadau a allai arwain at ddiffygion o filiynau o bunnoedd. Felly, cynhaliodd y cyngor raglen gynhwysfawr i ailbriso y symiau adeiladu wedi'u hyswirio yn ystod blwyddyn gyntaf y polisi.

Yn dilyn adnewyddu'r polisi ym mis Hydref 2025, cynyddodd premiymau allanol oherwydd y cynnydd mewn cyfraddau ac yn ôl y Cytundeb Tymor Hir. Mae'r cynnydd mewn cyfraddau ar draws y sector ac yn gysylltiedig â chyfartaledd enillion wythnosol, felly nid yw'n unigryw i'r cyngor. Mae'r elfen eiddo yn destun cyfradd flynyddol sefydlog, yn amodol ar olrhain perfformiad hawliadau dan y gymhareb golled o 50%. Er bod hyn wedi'i dorri yn ystod y flwyddyn, cynhaliodd ZM y cymal codi ar y gyfradd a gytunwyd yn y Cytundeb Tymor Hir.

Ar y cyd â Marsh, gwnaethom hefyd roi polisiâu Morwrol, Terfysgaeth a Chelf Gain i ddarparwyr arbenigol.

---

²Sefydlwyd yr Yorkshire Procurement Organisation ym 1974 gan grŵp o 13 awdurdod lleol. Mae'n gweithio gyda chyflenwyr ac yn cydweithio gyda sefydliadau prynu eraill y sector cyhoeddus i gyflawni effeithlonrwydd a gwerth am arian, gan dychwelyd ei holl elw yn ôl i mewn i'r sector cyhoeddus.

Crynodeb Hawliadau

Mae'r adroddiad hwn yn darparu crynodeb o hawliadau sydd wedi eu gwneud o dan neu yn erbyn trefniadau yswiriant allanol a mewnol y Cyngor ar gyfer y cyfnod rhwng **01/04/25 – 31/03/26** (yn seiliedig ar ddyddiad y digwyddiad ac nid ar ddyddiad gwneud neu gyflwyno'r hawliad). Cyfanswm cost yr hawliadau yw cyfanswm y gost i'r Cyngor a'i yswiriwr yn cynnwys iawndal a chostau. Pan yn berthnasol a defnyddiol, bydd y profiad hawliadau 2025-26 hefyd yn cael ei ddadansoddi drwy'r cyd-destun tymor byr a chanolig.

Mae crynodeb o'r hawliadau sydd wedi eu cynnwys yn Atodiad A o'r adroddiad hwn yn darparu dadansoddiad o bob polisi, yn ôl **pob blwyddyn ariannol** o nifer yr hawliadau am gyfnod o bum mlynedd, ers 2021-2022, sydd wedi:

- cael eu talu e.e. wedi eu setlo
- wedi eu setlo a dim iawndal h.y. wedi gwrthod
- heb eu setlo

Mae'r crynodeb hefyd yn cynnwys y swm a dalwyd o ran yr hawliadau hynny a setlwyd a'r swm sydd wedi'i gadw wrth gefn ar gyfer yr hawliadau hynny nad ydynt wedi eu setlo hyd yma.

Ni fydd yr holl hawliadau sy'n weddill, gydag arian wrth gefn yn eu herbyn, yn cael eu talu neu eu setlo yn unol â'r swm wrth gefn sydd yn eu herbyn. Mae hyn yn arbennig o wir ar gyfer hawliadau atebolrwydd lle bydd hawliadau ag arian wrth gefn sylweddol yn eu herbyn yn aml yn cael eu setlo am symiau llawer is - neu am ddim costau o gwbl mewn ambell achos.

Gall nifer yr hawliadau hefyd gynyddu dros amser, oherwydd mewn rhai achosion, mae hawliadau yn cael eu cyflwyno nifer o flynyddoedd ar ôl y digwyddiad. Er enghraifft, mae gan blentyn a anafwyd yn yr ysgol gynradd gyfnod o dair blynedd ar ôl troi yn 18 oed i gyflwyno eu hawliad. O ganlyniad, bydd nifer yr hawliadau a chyfanswm yr arian wrth gefn a'r arian a delir yn parhau i newid dros amser.

Ar y cyfan, mae proffil hawliadau yswiriant y cyngor yn hawdd ei drin ar hyn o bryd, gyda nifer o hawliadau sefydlog a chyfraddau gwrthod cryf. Fodd bynnag, mae'r cynnydd mewn hawliadau parhaus a'r cynnydd sylweddol mewn digwyddiadau yn ymwneud ag eiddo yn cynrychioli risgiau sy'n dod i'r amlwg sydd angen eu monitro yn barhaus a'u rheoli yn rhagweithiol.

Cofnod o hawliadau a thueddiadau

Hawliadau Atebolrwydd Cyflogwyr

Mae nifer yr hawliadau am anaf personol a gyflwynir gan ein gweithwyr yn parhau'n isel ar gyfartaledd o 1.5 y flwyddyn dros y cyfnod o bum mlynedd. Mae mwyafrif yr hawliadau a gyflwynir yn deillio o ddamwain benodol yn y gwaith.

Yn ystod 2025-26 gwnaed un hawliad newydd yn erbyn atebolrwydd cyflogwr yn erbyn y cyngor. Dywedwyd bod yr anafiadau honedig o ganlyniad i offer diffygiol y cyngor, gyda diffyg mesurau rheoli priodol ar waith i liniaru'r risgiau ar gyfer offer diffygiol o'r fath. Yn ôl cyngor gan ein hyswirwyr, mae'r atebolrwydd wedi ei dderbyn, ac mae trafodaethau ar gyfer setliad y tu allan i'r llys yn parhau.

Hawliadau Atebolrwydd Cyhoeddus

Mae nifer yr hawliadau atebolrwydd cyhoeddus wedi bod yn gyson dros y pum mlynedd diwethaf. Mae cyfraddau gwrthod yn gyson uchel ac mae setliadau a delir yn amrywio ond yn parhau i fod yn gymedrol.

Yn ystod 2025-26, derbyniodd y cyngor 55 hawliad atebolrwydd cyhoeddus newydd. Roedd 34 o'r hawliadau hyn yn ymwneud â Phriffyrdd e.e. difrod i gerbydau oherwydd tyllau yn y ffordd, pobl yn baglu oherwydd arwynebau anwastad a llithrig a materion draenio.

Roedd 13 o'r hawliadau hyn yn ymwneud â difrod neu anaf o ganlyniad i faterion cynnal a chadw tai honedig e.e. dŵr yn gollwng o wresogyddion a berwyr, peipiau wedi byrstio a slabiau palmant anwastad mewn gerddi.

Mae 8 hawliad sy'n weddill yn ymwneud â difrod honedig a/neu anafiadau yn ymwneud â gweithgareddau / esgeuluster o wasanaethau eraill y cyngor megis Eiddo, Morwrol, Oedolion, Plant a Hamdden.

Mae 81% (13 o 16) o'r hawliadau sydd wedi'u hymchwilio'n llawn a'u penderfynu wedi'u gwrthod, sy'n newyddion cadarnhaol ac yn ddatblygiad ar y gyfradd gwrthod o 70% ar gyfer 2024-25.

Fodd bynnag, nid yw 71% (39 o 55) o'r hawliadau sy'n ymwneud â 2025-26 wedi'u cwblhau eto, gan fod llawer o hawliadau sy'n ymwneud â phriffyrdd yn cael eu derbyn yn ystod neu ar ôl misoedd y gaeaf h.y. mae tyllau yn y ffordd yn berygl penodol yn y gaeaf pan fydd dŵr mewn craciau bach yn y ffordd yn rhewi ac yna'n ehangu yn yr oerfel. Yna, pan fydd y tymheredd yn codi, mae'r dŵr yn anweddu, sy'n gadael tyllau yn y ffordd.

Hawliadau Modur

Yn ystod y pum mlynedd diwethaf, cynyddodd nifer yr hawliadau cyn sefydlogi, ac mae'r symiau a dalwyd yn aros yn gyson o flwyddyn i flwyddyn.

Yn 2025-26, roedd 53% (18 o 34) o'n hawliadau modurol yn fai ar y gyrrwr ei hun. Gwnaeth y damweiniau hyn arwain at ddifrod i'n cerbydau ein hunain, cerbydau trydydd parti ac mewn llawer o achosion, difrod i'r ddau barti. I liniaru'r risg o'r digwyddiadau hyn yn digwydd eto, mae ein Hadran Fflyd yn monitro gwrthdrawiadau a throseddau gyrru a wnaed mewn cerbydau'r cyngor ac yn trefnu asesiadau gyrru ar gyfer y rheiny sy'n parhau i droseddu.

Hawliadau Eiddo

Mae nifer yr hawliadau eiddo, a'u costau, wedi bod yn hynod gyfnewidiol a'r maes hwn sy'n cynrychioli amlygiad ariannol mwyaf y cyngor.

Storm

Yn ystod 2024-25, bu i wyntoedd Storm Darragh fis Rhagfyr 2024, oedd yn fwy na 90 milltir yr awr, achosi difrod sylweddol i'n hystâd o fân-ddaliadau - o ganlyniad, cafwyd 29 hawliad, yn amrywio o ran gwerth, yn erbyn ein polisi eiddo, gyda nifer dal ar waith. Gwnaeth Storm Darragh hefyd achosi difrod i baneli solar yn y Caban yn Ysgol Gynradd Y Fali.

Er bod nifer yr hawliadau eiddo yn 2025-26 wedi lleihau'n sylweddol o'i gymharu â 2024-25, yn anffodus roedd y difrod a brofwyd, yn ogystal â chyfanswm costau'r hawliadau, yn sylweddol. Ym mis Rhagfyr 2025, caewyd Canolfan Hamdden Caergybi dros dro ar ôl i ran o'r to gael ei chwythu i ffwrdd yn ystod gwyntoedd cryfion Storm Bram. Er mai dyma'r unig hawliad a wnaed yn 2025-26 yn gysylltiedig â stormydd, oherwydd ei werth sylweddol, bydd hyn, ynghyd â'n profiad o hawliadau yn 2024-25, hefyd yn dylanwadu'n negyddol ar ein premiymau wrth eu hadnewyddu ym mis Hydref 2026.

Tannau mewn Tai

Yn ystod 2025 - 2026, effeithiwyd ar ddau eiddo yn ein stoc tai gan dannau difrifol. Yn ffodus, ni brofwyd unrhyw anafiadau. Cafodd tenantiaid a oedd wedi'u dadleoli eu hailgartrefu ar unwaith, ac mae'r eiddo a ddifrodwyd wedi'u hadfer yn llawn, neu maent yn cael eu hadfer yn llawn ar hyn o bryd.

Yn anffodus, mae'r digwyddiadau hyn yn adlewyrchu patrwm pryderus, gan fod dau dân hefyd wedi'u cofnodi yn ein stoc tai yn ystod 2024-25, gan arwain at hawliadau sylweddol. Roedd achosion y tanau hyn yn gysylltiedig â gweithredoedd tenantiaid yn hytrach na namau trydanol neu fylchau cynnal a chadw. Gall ymddygiadau/gweithredoedd tenantiaid ddylanwadu'n sylweddol ar risgiau tân, ac felly i fynd i'r afael â hyn, yn deg, a heb roi bai ar unrhyw un, mae'r gwasanaeth tai wedi darparu cymorth drwy addysg ar ddiogelwch tân ac atgyfeiriadau i wasanaethau cymorth.

Bydd yr hawliadau'n arwain at gynnydd yn ein premiymau eiddo wrth eu hadnewyddu fis Hydref 2026, yn ôl telerau'r Cytundeb Tymor Hir.

Hawliadau Cyn 2021

Dylid nodi bod [Atodiad A](#) yn rhoi manylion hawliadau am y cyfnod o 1 Ebrill 2021 at 31 Mawrth 2026. Fodd bynnag, mae dau hawliad atebolrwydd cyhoeddus (sy'n gysylltiedig â Gwasanaethau Cymdeithasol Plant) sy'n dyddio'n ôl i 2018 yn parhau ar agor. Mae cyfanswm y cronfeydd wrth gefn sy'n weddill wedi'u dyrannu gan ein hyswirwyr ar gyfer yr hawliadau hyn ar hyn o bryd oddeutu £204,000, gyda gwariant sy'n ymwneud â ffioedd cyfreithiol eisoes wedi'i yswirio. Mae'r honiadau hyn yn dangos y gall gymryd blynyddoedd lawer i rai hawliadau gael eu hadrodd a'u datrys yn llawn.

Heriau a Chyfleoedd

Mae colli capasiti yswirwyr, rhyfeloedd tramor a chostau ailyswariant³ cynyddol i gyd yn ffactorau sydd wedi cyfrannu at farchnad yswiriant heriol dros y blynyddoedd diwethaf. Fodd bynnag, mae tueddiadau yswiriant masnachol yn gwella oherwydd mwy o gystadleuaeth rhwng yswirwyr. Mae premiymau'n gostwng ar draws pob dosbarth o yswiriant ac mae yswirwyr yn fwy parod i negodi telerau ac amodau gwell, gyda phrisiau yswiriant yn ôl fel ag yr oeddynt cyn y pandemig.⁴

Er bod y farchnad yswiriant wedi gwella, yn fyd-eang, mae'r dirwedd risg yn parhau i fod yn gymhleth ac yn fwyfwy bregus. Mewn ychydig flynyddoedd, rydym wedi wynebu Covid, effeithiau chwyddiant, aflonyddwch cymdeithasol a gwrthdaro geowleidyddol yn cynnwys gwrthdaro parhaus yn Ewrop a'r Dwyrain Canol. Mae sefydliadau'n gorfod cydio mewn cyfleoedd a risgiau sy'n deillio o dechnolegau newydd, yn cynnwys Deallusrwydd Artiffisial, yn ogystal a chanolbwytio ar feithrin arferion busnes cynaliadwy a'r daith i ddod yn sero net.

Mae'r cyngor yn berchen ar oddeutu 4,000 o gartrefi ledled yr ynys, ac yn eu rheoli. Er bod y cyngor wedi cyflawni ac yn cydymffurfio â gofynion gwreiddiol Safon Ansawdd Tai Cymru (SATC) ers 2012, mae sawl hawliad yn honni bod tai mewn cyflwr gwael yn cael eu derbyn yn flynyddol. Er nad oes polisi yswiriant i dalu am iawndal am ddiffyg atgyweirio, gall yr hawliadau hyn arwain at hawliadau atebolrwydd cyhoeddus cysylltiedig. Er nad yw hawliadau am ddiffyg atgyweirio yn cael eu hadlewyrchu yn yr ystadegau a gyflwynir yn Atodiad A, mae angen adnoddau'r cyngor i ymchwilio i hawliadau, cywiro unrhyw broblemau, a thalu iawndal a chostau lle bo angen.⁵

Yn ogystal â Safon Ansawdd Tai Cymru 2023 newydd, sy'n adeiladu ar y SATC blaenorol, o 1 Ebrill 2026 ymlaen mae elfen newydd wedi'i hychwanegu at y Safonau. Ffocws yr elfen newydd hon yw gosod rheol glir ynghylch sut y dylai landlordiaid cymdeithasol ymateb i leithder, llwydni a pheryglon eraill yn unol â pheryglon y System Mesur Iechyd a Diogelwch ar gyfer Tai (HHSRS). Rhaid ymchwilio i'r peryglon hyn o fewn amserlenni penodol.

Mae diffyg cydymffurfio â SATC 2023 yn gwneud y cyngor yn agored i atebolrwydd cyhoeddus fel landlord cymdeithasol oherwydd bod y Safon bellach wedi'i chysylltu'n agos ag ymateb i beryglon, diogelwch tenantiaid, a dyletswyddau statudol. Mae'r risgiau mwyaf uniongyrchol yn codi lle mae methiannau'n arwain at beryglon y System Mesur Iechyd a Diogelwch ar gyfer Tai, atgyweiriadau wedi'u gohirio, neu reoli diogelwch annigonol - a gall pob un ohonynt arwain at anaf, salwch, neu ddifrod i eiddo.

Mae effeithiau newid hinsawdd yn dod yn fwyfwy amlwg ledled Cymru. Yn ystod y blynyddoedd diwethaf mae stormydd wedi bod yn ddwys (fel y profodd ein honiadau sy'n gysylltiedig â

³ Mae Ailyswariant yn golygu mecanwaith lle mae yswirwyr yn prynu yswiriant gan yswirwyr eraill i amddiffyn eu hunain rhag colledion sylweddol neu drychinebus. Er enghraifft, gall cwmni yswiriant warantu adeilad sydd werth £100 miliwn ond cael ailyswariant am unrhyw golled sy'n fwy na £50 miliwn, a thrwy hynny gyfyngu ei amlygiad uniongyrchol i'r £50 miliwn cyntaf.

⁴ Adolygu'r Farchnad Yswiriant, Marsh, Chwefror 2026

⁵ Safon Ansawdd Tai Cymru (SATC) yw safon ansawdd tai Llywodraeth Cymru. Cyflwynwyd y SATC gyntaf yn 2002 a'i nod yw sicrhau bod pob annedd o ansawdd da ac yn addas ar gyfer anghenion trigolion presennol a thrigolion y dyfodol. Gosododd Llywodraeth Cymru darged i bob landlord cymdeithasol wella eu stoc tai i gyrraedd SATC cyn gynted â phosibl, ond erbyn 2020 fan bellaf. Cadarnhaodd Deddf Tai (Cymru) 2014 y gofyniad hwn eto.

stormydd), llifogydd dro ar ôl tro, erydiad arfordirol cyflymach mewn cymunedau a thonnau gwres uwch nag erioed sydd wedi rhoi straen ar seilwaith lleol. Wrth i dymheredd byd-eang barhau i godi, disgwylir i'r digwyddiadau hyn ddigwydd yn amlach ag achosi mwy o ddifrod.

Mae'r effaith ddynol yn ddifrifol: teuluoedd wedi'u dadleoli, cartrefi wedi'u hatgyweirio neu eu gadael dro ar ôl tro, a chymunedau'n wynebu aflonyddwch parhaus. Mae awdurdodau lleol dan bwysau cynyddol i gryfhau amddiffynfeydd rhag llifogydd ac addasu gwasanaethau hanfodol.

Mae'r pwysau amgylcheddol hyn peri goblygiadau sylweddol i yswirwyr hefyd. Mae hawliadau am ddifrod stormydd yn cynyddu o ran nifer a chost. Wrth i batrymau tywydd hanesyddol ddod yn llai dibynadwy, rhaid i gwmnïau yswiriant ailasesu prasio, modelau risg, a chynaliadwyedd hirdymor mewn hinsawdd sy'n newid yn gyflym.

Er bod nifer yr hawliadau anaf personol modurol wedi gostwng i'w lefel isaf erioed⁶, gan barhau â thuedd hirdymor ar i lawr, yn ôl Cymdeithas Yswirwyr Prydain (ABI)⁷ mae chwyddiant hawliadau moduron yn codi'n llawer cyflymach na chwyddiant cyffredinol, ac mae hynny'n cael ei arwain yn bennaf gan gerbydau drutach, technoleg gymhleth, prinder llafur, a chostau cynyddol sy'n gysylltiedig ag anafiadau.

O ystyried y cyd-destun economaidd byd-eang ehangach, sy'n gyson ansicr, sy'n arwain unwaith eto at bwysau chwyddiant, a chofnod hawliadau eiddo mwy diweddar y cyngor, mae'n sicr y bydd ein premiymau yswiriant yn codi yn y blynyddoedd i ddod.

Bydd dangos i'n hyswirwyr fod y cyngor wedi adnabod ac wedi gweithredu'r gwersi sy'n deillio o hawliadau sylweddol (e.e. tannau), a bod prosesau a rheolyddion ar waith i reoli risg, yn hanfodol i leihau cynnydd yn y premiwm yn y dyfodol.

Mae rheoli risg yn effeithiol hefyd yn lleihau colledion hunan-yswiriant y cyngor, a gall alluogi'r cyngor i ysgwyddo lefel uwch o risg trwy ormodedd a didyniadau uwch. Mae hyn, yn ei dro, yn helpu i gynnal cydbwysedd priodol rhwng y risgiau a drosglwyddir i yswirwyr a chost gyffredinol premiymau yswiriant.

---

⁶ Mae data o'r Uned Adfer Iawndal yn dangos gostyngiad o 24% mewn hawliadau anaf personol Damweiniau Traffig Ffyrdd (RTA) yn Ch4 2025 i 63,833, y ffigwr chwarterol isaf i'w gofnodi hyd yma. Yn ystod 2025, gostyngodd hawliadau modur 14% i 282,428, a gostyngodd cyfanswm yr hawliadau anaf personol 12% i 413,323. O'i gymharu â 2018, mae hyn yn cynrychioli gostyngiad o 58% mewn hawliadau modur a gostyngiad o 53% ym mhob hawliad anaf personol.

⁷ [Guest blog - Motor claims inflation: Causes, consequences and what comes next | ABI](#)

Atodiad A - Crynodeb Hawliadau

Polisi	Blwyddyn ariannol y digwyddiad	Hawliadau a dderbyniwyd	Hawliadau wedi eu setlo - Talwyd	Hawliadau wedi eu setlo - Gwrthodwyd	Hawliadau sydd dal yn agored	Swm a dalwyd mewn perthynas â hawliadau wedi eu setlo	Swm amcangyfrif edig wedi'i gadw ar gyfer hawliadau parhaus
Atebolrwydd Cyhoeddus	2021/2022	50	9	38	3	£36,441.40	£65,972
	2022/2023	61	12	46	3	£77,909.40	£30,189
	2023/2024	60	17	41	2	£36,814.65	£38,025
	2024/2025	54	15	35	4	£15,510.29	£21,621
	2025/2026	55	3	13	39	£6,476	£89,436
Atebolrwydd Cyflogwr	2021/2022	3	2	0	1	£5,480	£25,094
	2022/2023	1	0	1	0	£0.00	£0.00
	2023/2024	1	0	1	0	£0.00	£0.00
	2024/2025	0	0	0	0	£0.00	£0.00
	2025/2026	1	0	0	1	£0.00	£15,999
Moduron	2021/2022	22	18	4	0	£34,102	£0.00
	2022/2023	28	27	1	0	£44,640	£0.00
	2023/2024	42	30	12	0	£44,234	£0.00
	2024/2025	32	24	7	1	£25,438	£5,600
	2025/2026	34	26	1	7	£36,401	£25,815
Eiddo	2021/2022	25	17	8	0	£67,019	£0.00
	2022/2023	9	6	3	0	£44,979	£0.00
	2023/2024	12	6	6	0	£159,633	£0.00
	2024/2025	37	18	4	15	£126,606	£472,000
	2025/2026	4	0	1	3	£0.00	£594,367
Arall	2021/2022	1	1	0	0	£3,600	£0.00
	2022/2023	1	0	1	0	£0.00	£0.00
	2023/2024	1	1	0	0	£5,000	£0.00
	2024/2025	0	0	0	0	£0.00	£0.00
	2025/2026	0	0	0	0	£0.00	£0.00